

NORGES HØYESTERETT

Den 31. oktober 2011 avsa Høyesterett dom i

HR-2011-02010-A, (sak nr. 2011/571), sivil sak, anke over dom,

Ola Måland

Odd Olav Skogerbø

Jostein Langvik

Arne Ritland

Jan Ragnar Egeland

Magne Rossemyr

John Skår

Dagfinn Skår

(advokat Sjur K. Dyrkolbotn – til prøve)

mot

Jørpeland Kraft AS

(advokat Endre Skjørestad – til prøve)

STEMMEGIVNING :

- (1) Dommer **Webster**: Saken gjelder gyldigheten av kongelig resolusjon av 15. desember 2006 for regulering av Jørpelandsvassdraget, hvor det blant annet ble gitt konsesjon til overføring av vann fra Brokavatnet til Jørpelandsvassdraget. Spørsmålet er for det første om denne overføringen har hjemmel i vassdragsreguleringsloven. I tillegg gjelder saken spørsmål om hvilke saksbehandlingsregler som gjelder, og om disse er fulgt.
- (2) Jørpelandsvassdraget har vært utnyttet til vannkraft helt siden den første konsesjonen ble gitt i 1909. Lyse Kraft AS søkte i 1983 om ervervs- og reguleringskonsesjon for fornyelse og utvidelse av kraftproduksjonen i vassdraget med overføring av avløpet fra flere nabovassdrag som drenerer mot Lysefjorden og Tauåna via Målandsdalsvassdraget. Søknaden omfattet blant annet overføring av vann fra Brokavatnet i Hjelmeland

kommune. Av forskjellige grunner ble søknaden aldri sluttbehandlet i Olje- og energidepartementet – OED. Fallrettighetene hjemfalt til staten i 1989. I 1997 ble de hjemfalte rettighetene solgt til Jørpeland Kraft AS. Selskapet er eiet av Lyse Produksjon AS med 66,7 prosent og Scana Steel Stavanger AS med 33,3 prosent.

- (3) I 2004 fremmet Jørpeland Kraft AS ny søknad om konsesjon som var mer begrenset enn søknaden i 1983. Det ble søkt om opprustning og utvidelse av det eksisterende anlegget og om et noe utvidet nedslagsfelt med overføring av tre vann med avløp til nabovassdrag. Søknaden om overføring fra Brokavatnet ble opprettholdt fra 1983-søknaden. Den nye søknaden ble behandlet i Norges Vassdrags- og energidirektorat – NVE – som anbefalte at Jørpeland Kraft AS fikk opprettholde eksisterende reguleringer. I tillegg ble det anbefalt å gi konsesjon til overføring fra to av de tre nabovannene som det var søkt om. Etter behandlingen i OED ble resultatet at overføring fra ytterligere et vann utgikk, slik at overføring fra Brokavatnet var den eneste nye overføringen som var omfattet av resolusjonen.

- (4) Punkt 4 i den kongelige resolusjonen lyder:

”I medhold av lov om vassdragsreguleringer av 14. desember 1917 nr. 17 § 8 gis Jørpeland Kraft AS tillatelse til opprettholdelse av eksisterende reguleringer i Liarvatnet, Dalavatnet, Svortingsvatnet og Longavatnet. I medhold av samme bestemmelse gis Jørpeland Kraft AS tillatelse til overføring av Brokavatnet til Venevatnet.”

- (5) Jørpeland Kraft AS tok ut skjønnsbegjæring ved Stavanger tingrett mot i alt 27 saksøkte som eier grunn og/eller fallrettigheter fra Brokavatnet og ned til Tysdalsvatnet. Fallet derfra og ned til sjøen var ikke omfattet av skjønnet. Saken ble forliket for en rekke av partene.
- (6) De ankende parter – som dels har interesser i Målandsdalsvassdraget hvor Brokavatnet renner ut i dag, og dels ved selve Brokavatnet – hadde innvendinger mot gyldigheten av den kongelige resolusjonen for så vidt gjaldt overføringen fra Brokavatnet til Venevatnet, og påstod skjønnet nektet fremmet. Stavanger tingrett, som kom til at den kongelige resolusjonen var beheftet med saksbehandlingsfeil, avhjemlet skjønn 20. mai 2009 med slik slutning:

”1. Skjønnet nektes fremmet.

2. Innen 2 – to – uker fra skjønnets forkynnelse betaler Jørpeland Kraft AS 415.825 – firehundreogfemtusenåttehundreogtjuefem – kroner til de saksøkte som er representert ved advokat Dyrkolbotn.”

- (7) Jørpeland Kraft AS anket til Gulating lagmannsrett som 28. januar 2011 avsa dom – uriktig betegnet som kjennelse – med slik slutning:

”1. Skjønnet fremmes for Stavanger tingrett.

2. Innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelsen plikter Jørpeland Kraft AS å betale kr. 259.449 – kronertohundreogfemtinitusenfirehundreogførtini – til Magne Rossemyr, Jan Ragnar Egeland, Tor Soppeland, Oddgeir Soppeland, Jostein Langvik, Arne Ritland, Dagfinn Skår, Odd Olav Skogerbø, Ola Måland og John Skår, til dekning av deres samlede sakskostnader for lagmannsretten.”

- (8) Ola Måland med flere har anket til Høyesterett over lagmannsrettens rettsanvendelse, bevisbedømmelse og saksbehandling. I beslutning 27. mai 2011 ble anken over lovanvendelsen fremmet. Av rettsboken fra det saksforberedende møtet fremgår det at henvisningen omfatter ”spørsmålet om hjemmelsgrunnlaget, og spørsmålet om hvilke saksbehandlingsregler forvaltningen skal følge”.
- (9) De ankende parter – *Ola Måland, Odd Olav Skogerbø, Jostein Langvik, Arne Ritland, Jan Ragnar Egeland, Magne Rossemyr, John Skår og Dagfinn Skår* – har i hovedtrekk anført:
- (10) Det ble ikke gitt tilstrekkelig varsel om konsesjonssøknaden. Søknaden skulle vært sendt de ankende parter, jf vassdragsreguleringsloven § 6 nr. 1 tredje setning. Også oreigningsloven § 12 andre ledd stiller krav til varsling, og av forvaltningsloven § 16 følger at det skulle vært gitt varsel hvor både hjemmelen, vurderingstemaet og det faktiske grunnlaget for vedtaket skulle ha fremgått.
- (11) Saken er heller ikke tilstrekkelig utredet. Kravet til utredning er skjerpet i ekspropriasjonssaker, og også sakens store betydning for partene tilsier en grundig utredning. Det hefter en rekke faktiske feil ved grunnlaget for den kongelige resolusjonen, noe som viser at utredningen ikke har vært god nok. I tillegg har man ikke tatt alvorlig de mange signalene om at utbygging av småkraftverk er ønskelig. Feilene og den manglende utredningen av alternativ småkraft kan ha påvirket det endelige vedtaket, og den mangelfulle saksbehandlingen må lede til at resolusjonen er ugyldig.
- (12) Resolusjonen er også ugyldig for så vidt gjelder overføring av vann fra Brokavatnet fordi det ikke er hjemmel i vassdragsreguleringsloven for å ekspropriere fallrettigheter. Overføring medfører at de ankende parter mister muligheten til å utnytte det vannet som er overført til Jørpelandsvassdraget. Dette innebærer en ekspropriasjon av fallrettigheter. Slik ekspropriasjon må skje i medhold av oreigningsloven, ettersom det ikke er tilstrekkelig klar hjemmel i vassdragsreguleringsloven. Alternativt kan det reises spørsmål om retten til vannkraften fortsatt er i behold på grunneierens hender etter overføringen, slik at de ankende parter er berettiget til å bli medeiere i anlegget i Jørpelandsvassdraget etter vassdragsreguleringsloven § 9.
- (13) De ankende parter har nedlagt slik påstand:
- ”1. **Skjønnen nektes fremmet.**
 2. **Jørpeland Kraft AS betaler kostnadene i saken, også kostnadene til de ankende parter.”**
- (14) Ankemotparten – *Jørpeland Kraft AS* – har i hovedtrekk anført:
- (15) Vassdragsreguleringsloven gir hjemmel for å gi konsesjon til overføring av vann fra et vassdrag til et annet. Slik har loven vært forstått helt siden vassdragsreguleringsloven av 1911. Det foreligger ingen rettskilder som er egnet til å rokke ved dette.
- (16) Reglene i vassdragsreguleringsloven §§ 5 og 6 ivaretar de grunnleggende kravene til saksbehandling i disse sakene. Saksbehandlingsreglene i oreigningsloven og forvaltningsloven kan supplere disse bestemmelsene, men ikke når disse reglene kommer i strid med, eller er dårlig forenlig med, vassdragsreguleringslovens bestemmelser. I dette

tilfellet er vassdragsreguleringslovens regler fulgt. De berørte grunneierne ble dessuten varslet på en måte som oppfyller kravene i forvaltningsloven § 16. Grunneiernes uttalelser til søknaden ble hensyntatt, og det er ikke grunnlag for anførselen om at det hefter faktiske feil ved NVEs innstilling. Et alternativt småkraftverk i Målandsdalsvassdraget var det ikke søkt om – og grunneierne var heller ikke enige på en slik måte at det var grunnlag for en slik søknad i 2004.

(17) Om Høyesterett skulle komme til at det foreligger saksbehandlingsfeil, er eventuelle feil ikke av en slik karakter at de kan ha påvirket vedtakets innhold. Feilene medfører derfor ikke at den kongelige resolusjonen er ugyldig.

(18) Ankemotparten har nedlagt følgende påstand:

”1. Anken forkastes.

2. Ola Måland, Odd Olav Skogerbø, Jostein Langvik, Arne Ritland, Jan R. Egeland, Magne Rossemyr, John Skår og Dagfinn Skår tilpliktes in solidum å erstatte Jørpeland Kraft AS sakens omkostninger for Høyesterett.”

(19) *Jeg er kommet til at anken må forkastes.*

(20) Jeg ser først på spørsmålet om vassdragsreguleringsloven gir hjemmel for vedtaket om overføring av vann fra Brokavatnet til Jørpelandsvassdraget. Vassdragsreguleringsloven § 1 første ledd angir lovens virkeområde:

”Denne lov gjelder for vassdragsreguleringer. Med vassdragsregulering forstås anlegg eller tiltak til regulering av et vassdrags vannføring, herunder også utvidelse eller forandring av eldre reguleringsanlegg. Likt med vassdragsreguleringer regnes også anlegg eller arbeider til øking av vannføringen ved overføring av vann og pumping av vann til et høyereliggende magasin.”

(21) Som det fremgår er vassdragsregulering i utgangspunktet å regulere et vassdrags vannføring, men loven omfatter også overføring av vann. Opprinnelig var bestemmelsen etter ordlyden begrenset til overføring av vann fra annet vassdrag, men i praksis ble den forstått slik at den også omfattet overføring innen samme vassdrag. Ved lovendring i 1992 ble ordlyden endret slik at det skulle bli klargjort at loven også omfatter overføringer innen samme vassdrag, jf. Ot.prp. nr. 50 (1991-1992) side 15. Overføringen fra Brokavatnet er overføring fra et annet vassdrag og var utvilsomt omfattet av § 1 også før lovendringen i 1992.

(22) Vassdragsreguleringsloven § 8 første ledd angir vurderingstemaet for når konsesjon kan gis:

”Konsesjon til en vassdragsregulering bør vanligvis bare gis, hvis skader eller ulemper for allmenne eller private interesser anses for å være av mindre betydning i sammenligning med de fordeler som reguleringen vil medføre. Hensyn bør dessuten tas til andre skade- og nyttevirkninger av samfunnsmessig betydning.”

(23) Ettersom § 1 første ledd annen setning likestiller overføringer med vassdragsreguleringer etter loven, gjelder vurderingstemaet i § 8 også for konsesjon til overføring av vann.

(24) Av § 16 nr. 1 følger det at når konsesjon er gitt etter vassdragsreguleringsloven, ”plikter enhver mot erstatning etter skjøn ... å tåle de eiendomsbyrder og finne seg i den skade

eller innskrenkning, som reguleringen måtte medføre for eiendom eller eiendomsherligheter...”. Bestemmelsens ordlyd medfører at rettighetshavere i et vassdrag må tåle de skader eller innskrenkninger som kommer som en konsekvens av en konsesjon som tillater overføringer fra dette vassdraget. Konsesjonhaveren må imidlertid betale erstatning.

(25) De ankende parter gjør gjeldende at i og med at overføring i realiteten innebærer ekspropriasjon av fallrettigheter, er dette en ekspropriasjon som må skje med hjemmel i oreigningsloven § 2. Dette er jeg uenig i: En fallrettighet er retten til å utnytte kombinasjonen av vannføringen og høydemeterne i et vassdrag til kraftproduksjon. Ved en overføring er det bare vannføringen som blir redusert. Grunneierne i vassdraget som vannet overføres fra, beholder muligheten til å utnytte vassdraget til kraftproduksjon, men med redusert vannføring. Reduksjon i vannføringen er derfor noe annet enn ekspropriasjon av fallrettigheter.

(26) At slik overføring har ekspropriasjonsaktige konsekvenser, har lovgiverne hatt klart for seg helt fra vassdragsreguleringsloven av 1911 ble vedtatt. Dette er påpekt av Olaf Amundsen, Lov om vassdragsregulering med kommentarer, 1928 side 11–12:

”Ved reguleringsloven av 1911 blev der dog indført en ny ret for industrien, idet der omdend kun undtagelsesvis blev aapnet adgang til forøkelse av vandkraften i et vasdrag ved overføring av vand fra andet vasdrag – en foranstaltning, som faktisk har en ekspropriationsartet virkning, selvom den ikke er direkte rettet netop mot vandfald i det andet vasdrag.”

(27) Fordi tillatelse til overføring hadde ekspropriasjonsartede konsekvenser, ble adgangen til å gi tillatelse til overføring fra et vassdrag til et annet gjort snever, jf. Ot.prp. nr. 44 (1910) side 18. Tillatelse kunne bare gis der de hvis rettigheter ble berørt hadde samtykket, eller hvis rettigheten måtte anses for ”at være av liten betydning”, jf. 1911-loven § 9 nr. 2. Denne regelen ble videreført i 1917-loven § 8 nr. 2.

(28) Den snevre adgangen til å overføre vann ble etter hvert oppfattet som et problem. I innstillingen fra komiteen til revisjon av vassdragsreguleringsloven m.v., avgitt i oktober 1953 side 18, gikk et mindretall inn for å fjerne bestemmelsen, blant annet med denne begrunnelsen:

”Erfaringen viser nemlig at det ofte opptrer enkelte rettighetshavere som protesterer mot utbyggingen under påberopelse av at det dreier seg om en overføring av vann, som krever alle rettighetshaveres samtykke. Denne ufruktbare strid kan volde atskillig arbeid, som i beste fall er verdiløst. Den kan også volde forsinkelse.”

(29) Flertallet fant det derimot tryggest å beholde den ”garanti som ligger i § 8, post 2”, jf. innstillingen side 21. Departementet sluttet seg til komiteens mindretall, jf. Ot.prp. nr. 39 (1958) side 9. Under stortingsbehandlingen delte også Skog- vassdrags- og industrikomiteen seg. Flertallet påpekte at en opphevelse av bestemmelsen

”i formen i noen grad [vil] utvide adgangen til å ekspropriere vannfall, men selv i formen er utvidelsen ikke av stor betydning. I praksis vil neppe lovendringen få noen betydning, bortsett fra at behandlingen av sakene kan foregå på en mer rasjonell måte. ... I de tilfelle ekspropriasjonen måtte være urimelig eller på annen måte ikke ønskelig fra samfunnets synspunkt, vil myndighetene til en hver tid kunne avvise den.”

(30) Det hensyn de ankende parter har påberopt som skulle tilsi at vassdragsreguleringsloven ikke omfatter overføring – nemlig likheten mellom overføring og ekspropriasjon av fallrettigheter – ble altså grundig vurdert og avveiet av lovgiverne, som kom til at overføring skal behandles og vurderes på samme måte som annen vassdragsregulering. Det er dermed ikke tvilsomt at vassdragsreguleringsloven gir hjemmel til å gi konsesjon til overføringen, med de konsekvenser det har for grunneierne etter vassdragsreguleringsloven § 16. Dette innebærer også at det er vurderingstemaet i lovens § 8 som må legges til grunn ved vurdering av om konsesjon til overføring skal gis, og ikke vurderingstemaet i oreigningsloven § 2.

(31) Jeg går så over til å se på saksbehandlingen.

(32) Vassdragsreguleringsloven § 5 stiller krav til innholdet i søknaden om konsesjon, mens § 6 fastsetter reglene for saksbehandlingen etter at søknaden er kommet til departementet. Det første spørsmålet er i hvilken grad vassdragsreguleringslovens saksbehandlingsregler suppleres av oreigningslovens og forvaltningslovens bestemmelser. Lagmannsretten har en uttalelse som umiddelbart kan se ut til å bygge på at det bare er vassdragsreguleringslovens bestemmelser som er relevante:

”Ettersom denne saken ikke gjelder ekspropriasjon av fallrettigheter må det klare utgangspunktet være at oreigningslovas regler om slik ekspropriasjon og forvaltningslovens regler om saksbehandling i slike tilfeller, ikke får anvendelse.”

(33) Formuleringen er noe uklar, men utsagnet synes å være begrunnet i at det ikke er tale om ekspropriasjon av fallrettigheter – noe jeg, som nevnt, er enig i. Det er imidlertid ikke tvilsomt at saksbehandlingsreglene i disse lovene supplerer vassdragsreguleringsloven så langt loven ikke har særregler som må anses uttømmende. For oreigningsloven følger det av lovens § 30:

”Så framt føresegnene i lova her ikkje med reine ord er avgrensa til å gjelda inngrep i samhøve med § 2, gjeld dei òg, sålangt dei høver og ikkje strider mot serføresegner om tilhøvet, når nokon vil gjera eller det vert gjort oreigningsinngrep med heimel i ... Lov 14 desember 1917 nr. 17 om vasdragsreguleringer”

(34) Tilsvarende er det lagt til grunn at forvaltningsloven supplerer særlovgivningen, jf. Ot.prp. nr. 38 (1964-1965) side 26-27 hvor departementet slutter seg til Forvaltningskomiteens syn om at:

”Den eldre særlovgivnings bestemmelser om saksbehandlingen og forvaltningsloven vil utfylle hverandre. Forvaltningsloven vil som alminnelig regel gjelde helt ut på den enkelte særlovs område. Men går en saksbehandlingsregel i særloven lenger enn forvaltningsloven, vil særlovens regel gjelde, og er det direkte motstrid, idet særloven fastslår en annen regel eller utelukker forvaltningslovens regel, vil også da den særskilte lov gå foran.”

(35) Jeg går så over til å se på de enkelte anførte saksbehandlingsfeilene, og vil da også gå inn på i hvilken grad vassdragsreguleringsloven suppleres av forvaltningsloven og oreigningsloven i forhold til de feil som påberopes.

(36) De ankende parter har for det første anført at de ikke har fått *tilstrekkelig varsel*. Vassdragsreguleringsloven har regler om varsling i § 6. Søknaden skal sendes til berørte myndigheter og interesseorganisasjoner mv. I tillegg skal en kortfattet beskrivelse av

søknaden kunngjøres to ganger i Norsk Lysingsblad og i "én eller flere aviser som er alminnelig lest i distriktet".

- (37) I Ot.prp. nr. 50 (1991-1992) side 28 er det forutsatt at denne bestemmelsen suppleres av forvaltningsloven og oreigningsloven for så vidt gjelder berørte grunneiere:

"Forvaltningsloven ... har regler om forhåndsvarsling og adgangen for en part til å avgi uttalelse før vedtak treffes. I §§ 18 flg. angis partenes adgang til å gjøre seg kjent med dokumentene. Disse reglene regulerer partenes stilling og vil i det vesentlige ha betydning for de enkelte berørte grunneiere. I samme forbindelse kan det også vises til oreigningsloven ... § 12 som har lignende regler om adgangen til å uttale seg og gjøre seg kjent med sakens dokumenter."

- (38) Av forvaltningsloven § 16 første ledd følger det at parter har krav på varsel. Forvaltningsloven § 16 annet ledd siste setning åpner imidlertid for å forhåndsvarsle på tilsvarende måte som i vassdragsreguleringsloven dersom det er særlig byrdefullt å varsle på vanlig måte.

- (39) Også etter oreigningsloven § 12 annet ledd er utgangspunktet at parter skal varsles og gis anledning til å si sin mening. Imidlertid er det også i denne bestemmelsen åpnet for unntak:

"Skulle det henda at vansken med å nå kvar einskild vert urimeleg stor, er det nok at dokumenta vert utlagde til gjennomsyn på ein høveleg stad i den krinsen saka høyrer heime, og at alle ho kjem ved, vert oppmana til å koma fram med det dei har å seia, innan ein viss frist, som ikkje må vera stuttare enn 6 veker. Kunngjering om at dokumenta er utlagde, skal setjast inn i Norsk Lysingsblad og minst to blad som er mykje lesne i krinsen. ..."

- (40) For tiltak som omfattes av vassdragsreguleringsloven, vil det ikke alltid være enkelt å fastslå hvem som blir berørt av tiltaket – og heller ikke hvem som blir berørt på en slik måte at de må anses som part etter forvaltningslovens regler. Det vil derfor i en viss utstrekning være nødvendig å bruke reglene om offentlig kunngjøring. Men de grunneiere man er klar over – eller som man uten urimelig store vanskeligheter kan skaffe seg rede på – og som vil bli berørt av tiltaket på en slik måte at de må anses som parter etter forvaltningslovens bestemmelser, må varsles i tråd med forvaltningslovens regler. Et slikt varsel vil også oppfylle kravene i oreigningsloven. Øvrige berørte må anses å få forhåndsvarsel gjennom kunngjøring.

- (41) I vår sak har lagmannsretten lagt til grunn at det ble sendt varsel til seks av de åtte ankende partene. De to som ikke ble varslet ved brev, er grunneiere ved Brokavatnet som ikke har fallrettigheter i Målandsdalsvassdraget. I tillegg ble søknaden kunngjort offentlig og lagt ut for gjennomsyn i tråd med reglene i vassdragsreguleringsloven og oreigningsloven.

- (42) De ankende parter har anført at det varselet som seks av de ankende parter mottok ikke oppfyller kravene i forvaltningsloven § 16. Det anføres at hjemmelen, vurderingstemaet og det faktiske grunnlaget for avgjørelsen skulle fremgått.

- (43) Av forvaltningsloven § 16 annet ledd første setning fremgår kravene til varselets innhold:

"Forhåndsvarslet skal gjøre greie for hva saken gjelder og ellers inneholde det som anses påkrevd for at parten på forsvarlig måte kan vareta sitt tarv. "

- (44) Hva som kreves må vurderes konkret, og kan variere fra saksområde til saksområde. Det sentrale er at varselet må ha et innhold som gir parten en oppfordring og en mulighet til å ivareta sine interesser, blant annet ved å kunne fremsette innsigelser som er relevante i forhold til vurderingstemaet i saken, jf. for eksempel betraktningene i Rt. 2002 side 683 på side 690. Jeg kan ikke se at det kan utledes noe ytterligere om varselets innhold av oreigningsloven eller vassdragsreguleringsloven.
- (45) Varselet som ble sendt ut til de berørte grunneierne med fallrettigheter i vassdraget nedenfor Brokavatnet inneholder en kort orientering om Jørpeland Kraft AS' planer for fornying og utvidelse av Jørpelandsvassdraget. Det fremgår klart at overføring av avløpet for Brokavatnet omfattes av planene, og at det ville bli søkt om rett til ekspropriasjon hvis det ikke ble oppnådd minnelige avtaler. Videre gjøres det oppmerksom på hvor søknaden er lagt ut til offentlig gjennomsyn, og det blir invitert til et informasjonsmøte slik at interesserte kan skaffe seg ytterligere informasjon. Vedlagt brevet fulgte en informasjonsbrosjyre og et kart. Jeg kan ikke se at det i saker av denne typen er grunnlag for å kreve varsel utover det de berørte grunneierne med fallrettigheter faktisk fikk. Brevet gjorde tilstrekkelig greie for hva saken gjaldt og satte grunneierne i stand til å ivareta "sitt tarv". Selve søknaden er et omfattende dokument, og forvaltningsloven § 16 krever ikke at alle berørte grunneiere skulle ha fått tilsendt hele søknaden.
- (46) De ankende parter har videre anført at søknaden skulle ha vært sendt dem i medhold av vassdragsreguleringsloven § 6 nr. 1 tredje setning, som fastsetter at søknaden skal sendes "organisasjoner, sammenslutninger m.v. hvis interesser blir særlig berørt". Dette er jeg ikke enig i. Det fremgår både av lovens ordlyd og av forarbeidene til bestemmelsen at den ikke tok sikte på å gi enkeltpersoner krav på å få tilsendt søknaden, se Ot.prp. nr. 50 (1991-1992) side 26 følgende.
- (47) For så vidt gjelder de to ankende partene som ikke mottok brev med skriftlig varsel, er det ikke kommet frem noe i prosedyren for Høyesterett som gir grunnlag for å drøfte om disse grunneierne er berørt på en slik måte at det innebærer brudd på saksbehandlingsreglene at de ikke fikk varsel i tråd med hovedregelen i forvaltningsloven § 16. Jeg går derfor ikke nærmere inn på dette.
- (48) Etter dette er jeg kommet til at det er gitt tilstrekkelig forhåndsvarsel.
- (49) Jeg går så over til å se på anførselen om at saken ikke er *tilstrekkelig utredet*. De ankende parter har særlig fremhevet at mulighetene for alternativ småkraft i Målandsdalen burde ha vært ytterligere utredet.
- (50) Vassdragsreguleringsloven har bestemmelser om at en rekke sentrale forhold må være utredet og fremgå av søknaden, jf. § 5. Videre har NVE utarbeidet en veileder som blant annet gjør rede for saksbehandlingen. De ankende parter har ikke anført at disse reglene ikke er fulgt, men hevder at det skulle ha vært foretatt ytterligere utredninger av muligheten for et småkraftprosjekt i Målandsdalsvassdraget. Det vises til forvaltningsloven § 17 om at "[f]orvaltningsorganet skal påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes" og oreigningsloven § 12 første ledd om at saken skal avgjøres "når ho er klårlagd best råd er".

- (51) Jeg kan ikke se at forvaltningsloven § 17 eller oreigningsloven § 12 første ledd i vår sak kan innebære krav til utredning ut over det som kan utledes av vassdragsreguleringsloven og anbefalingene i NVEs veileder til konsesjonsbehandling av vannkraftsaker. Jeg kan heller ikke se at mulighetene for småkraft skulle ha vært ytterligere utredet av Jørpeland Kraft AS. I Rt. 1982 side 241 – Altasaken – på side 266 uttaler Høyesterett at:

”Det må videre være klart at søkeren ikke har noen lovbestemt plikt til å foreta særskilt utredning av hvert mulig alternativ som konsesjonsmyndighetene måtte komme til å bestemme seg for.”

- (52) Et slikt utgangspunkt må fortsatt kunne legges til grunn.
- (53) En av de ankende parter – Arne Ritland – sendte 8. oktober 2004 brev til Scana Steel Stavanger AS med kopi til NVE hvor han nevner muligheten av et mikrokraftverk i Målandsdalen. En annen av de ankende parter – Ola Måland – sendte derimot et brev 13. januar 2005 som støttet prosjektet fordi det ville begrense flom- og erosjonsskader på eiendommene i nedslagsfeltet til Målandsdalsvassdraget. I NVEs innstilling til OED er innspillene fra de ankende parter kommentert:

”Lyse Produksjon har sett på dette og hevder at en separat utbygging av dette fallet ikke vil være et godt prosjekt. Lyse Produksjon hevder derimot at plassering av et kraftverk med inntak lenger nede i Sagåna vil kunne etableres, selv om Brokavatnet er fraført. Ved en slik kombinert utbygging og overføring har en dermed mulighet for både å etablere et eget kraftverk og å redusere flomproblematikken i Målandsdalen som andre grunneiere er opptatt av.”

- (54) Grunneiernes synspunkter ble altså vurdert. I tillegg ble Hjelmeland kommunes ønske om at kraftressursene i vassdraget skulle bli utnyttet av lokale grunneiere vurdert, men NVEs vurdering var at den beste utnyttelsen med tanke på kraftproduksjon var å tillate overføring.
- (55) Det var ikke sendt inn søknad for et småkraftverk i Målandsdalen, og det er heller ikke dokumentert at det forelå konkrete planer. Med et så lite konkretisert prosjekt som de ankende parter hadde på søknadstidspunktet, kan det ikke kreves at spørsmålet om småkraft i Målandsdalsvassdraget skulle vært videre utredet av Jørpeland Kraft AS eller NVE.
- (56) Jeg kan heller ikke se at det kan kreves at de ankende parter skulle ha vært veiledet eller oppfordret til å fremme ytterligere synspunkter på spørsmålet om småkraft. I utgangspunktet må man forvente at en part selv fremmer og ivaretar sine interesser når det er gitt tilstrekkelig varsel. Selv om unntak fra dette utgangspunktet kan tenkes, kan jeg ikke se at det foreligger forhold som tilsier en særlig veiledningsplikt i dette tilfellet.
- (57) Etter dette har jeg kommet til at det ikke er begått feil i saksbehandlingen som kan lede til at den kongelige resolusjonen om overføring av Brokavatnet til Jørpelandsvassdraget er ugyldig. Anken må etter dette forkastes.
- (58) Ankemotparten har lagt ned påstand om å få erstattet sine sakskostnader. Det er de saksøkte ved skjønnet som har anket. Anken har ikke ført fram på noe punkt, og saksomkostningsspørsmålet avgjøres da etter tvisteloven, jf. skjønnsprosessloven § 54 b første ledd andre setning. Saksomkostnader tilkjennes etter hovedregelen i tvisteloven § 20-2. Det er gitt inn oppgave der saksomkostnadene utgjør 158 453 kroner, hvorav 9 953 kroner

er utlegg og resten salær. Omkostningene finnes nødvendige og rimelige, og oppgaven legges til grunn.

(59) Jeg stemmer for denne

D O M :

1. Anken forkastes.
2. Ola Måland, Odd Olav Skogerbø, Jostein Langvik, Arne Ritland, Jan Ragnar Egeland, Magne Rossemyr, John Skår og Dagfinn Skår betaler en for alle og alle for en 158 453 – etthundreogfemtiåttetusenfirehundreogfemtitre – kroner til Jørpeland Kraft AS innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne dom.

(60) Kst. dommer **Arnesen:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.

(61) Dommer **Bull:** Likeså.

(62) Dommar **Utgård:** Det same.

(63) Dommer **Matningsdal:** Likeså.

(64) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

1. Anken forkastes.
2. Ola Måland, Odd Olav Skogerbø, Jostein Langvik, Arne Ritland, Jan Ragnar Egeland, Magne Rossemyr, John Skår og Dagfinn Skår betaler en for alle og alle for en 158 453 – etthundreogfemtiåttetusenfirehundreogfemtitre – kroner til Jørpeland Kraft AS innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne dom.

Riktig utskrift bekreftes: